

Kadın Kırımına İsyan Ediyoruz Özgürlüğe Yürüyoruz!

Hira Ahlat

Kadın Devrimi ve
Karşı Devrimin Tehlikeleri

Dîlan Bebleşîn

8 Mart'a Güney Kürdistan'dan
Bir Bakış

Nejla Kurul

8 Mart'lar ve Kadınların
Güçlenmesi

Yıldız Ok Orak

Sağlık Emekçisi
Kadın Olmak

Meryem Ağar

Fatma Altınmakas'ın
Ardından

İÇİNDEKİLER

1 Kadın Devrimi ve Karşı Devrimin Tehlikeleri
Hira Ahlat

7 8 Mart'a Güney Kürdistan'dan Bir Bakış
Dîlan Bebleşîn

11 8 Mart'lar ve Kadınların Güçlenmesi
Nejla Kurul

15 Sağlık Emekçisi Kadın Olmak
Yıldız Ok Orak

19 Fatma Altınmakas'ın Ardından
Meryem Ağar

Kadın Devrimi ve Karşı Devrimin Tehlikeleri

Hira Ahlat-9 Mart 2025

Suriyeli kadınlar olarak direnişimiz ve mücadelemiz sürecektir. Tüm dünya kadınlarına da birliklerini sağlanmaları çağrısında bulunuyoruz. Kazanımlarımızı korumalıyız. Daha fazla çalışarak, mücadele ederek örgütlülüğümüzü geliştirmeliyiz. Amaçlarımıza ulaşmak için bilinçli ve iradeli bir şekilde hareket etmeliyiz...

İçine doğduğun yaşamın bireysel ve kolektif insan olmaktan gelen, canlı olmaktan gelen haklarının, başkaları tarafından engellenmesi ve baskı altına alınması, yaşam hakkı tanınmaması bireysel ve kolektif olarak isyanı meşru kılar. İşte bu isyanın sonucunda ulaştığın 'yaşamak istediğin dünyaya dair taahhüdünün gerçekleşme hali ve gerçekleştirmek için fırsat yaratma haline ise devrim veya karşı devrim denir. Devrimler ve karşı devrimler, toplumsal, siyasi veya ekonomik düzenin radikal bir şekilde değiştirilmesine denir. Var olan düzenin yerine tamamen farklı bir düzen kurma amacı taşır ve genellikle sınıfsal, sosyal, etnik veya kültürel eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı hedefler.

Devrimler ve karşı devrimler aynı madalyonun iki yüzünü ifade eder. Biri özsel olarak yeniye yaratmanın ilerici ediminin fırsatlarını sunarken karşı devrim ise insanlığın ilericiliğine karşı çoğunlukla hegemonya tarafından desteklenen topluma karşı geliştirilen eylemlerdir. Tarih boyunca nerede devrim potansiyeli ve ihtimali varsa, bunun karşısına hep karşı devrimler konumlandırılmıştır. Bir yeniye yaratma eylemi olarak da belirtebileceğim devrimin tarih boyunca serüveni her çağın gereklilikleriyle örtüşmüştür. Karşı devrim ise toplumların potansiyelini manipüle etmek ve 'iktidar eliti' çıkarına göre hareket etme karakteri taşır. Bazen de devrimlerin yeterince kendi tedbirlerini ve öz

savunmasını alamama öngörüsüzlüğü karşı devrimlerin karşı devrime dönüşme potansiyelini doğurmuştur.

İnsanlığın ilk devrimi olarak nitelendirilen ve Neolitik devrimin getirdikleri içinden karşı devrim olarak, uygarlığı yaratmıştır. “Eşitlik, özgürlük ve adalet” şiarı ile yola çıkan Fransız Devrimi’nin ulus devlet milliyetçiliğinin beşiğine dönüşmesi ve akabinde Ekim Devrimi dahil “Tarihin en yoğun şiddet yüzyılı olan 20’nci asır”da gelişen devrimler, kapitalist modernitenin faşizan uçlarına kadar karşı devrimleri beslemesi dahil uzun bir sarmaldan bahsedebiliriz. Çin ve Sovyetler Birliği örneğindeki gibi iç ve dış etkileriyle birlikte devrimci yapının karşı devrimin yöntemlerini benimsemesi ile karşı devrime evrilmesi ve yıkılması da kaçınılmaz olarak yaşanan örneklerdendir.

‘Tarih güle güle demez’

“Tarih asla güle güle demez, görüşürüz der” diyor Eduardo Galeano. Devrimi için yola çıkan her hareketin, toplumun, bireyin tekerrürü yaşamamak için dönüp dönüp o tarihle hesaplaşmaya ve doğru okumaya ihtiyacı vardır. Tarihin nehirsel akışı devam edecek ve devrimler ve karşı devrimler her çağa göre kendini uyarlayarak, insanlığın umudunu diri tutacak. Her çağın çelişkileri ve bu çelişkilere cevap olan devrim ihtiyacı vardır. Yakın tarihte gerçekleşen Rojava Devrimi’ni de işte bu tarihsel akışın içinde felsefi politik altyapısı paradigmasal duruşu ve eylemi ile bir durak olarak ele almak gerekiyor.

21’inci yüzyılın ilk devrimi: Rojava

21’inci yüzyılın geride bıraktığımız 25 yılına bir göz attığımızda bu çağın çelişkilerine cevap olan ve gerçekleşen ilk devrimi Rojava Kadın Devrimi olduğunu söylemek yerinde olur. Rojava Devrimi’nin tarihsel arka planı, Kürt halkının uzun süredir devam eden özgürlük mücadelesine dayanır. 20’nci yüzyılın başında egemenler tarafından ulus devlet milliyetçiliği ile dört parçaya bölünen ve üzerine kolonsuz kaçak inşaat gibi kurulan devletlerin sınırlarına hapsedilen Kürdistan’ın 21’inci yüzyılın ilk devrimini gerçekleştirmesi tarihsel materyalizmin getirdiği bir sonuç olarak okunabilir. Çünkü değişmez bir kuraldır tarihin hazineler kaybedildiği yerde aranır. Abdullah Öcalan’ın demokratik, ekolojik kadın eksenli paradigmasına göre mayalanan bu devrime rengini verenin kadın olması da bu kuralın doğal işleyiş haline tekabül eder. Tarihte ilk Neolitik Kadın Devrimi’ne ev sahipliği yapan mekan binlerce yıl sonra yine kadın eliyle bir devrimi gerçekleştirdi ve ataerki kapitalist sistemin kırılma noktasına dönüştürüldü. Çünkü bu devrim, kadın özgürlüğü ve demokratik konfederalizm prensipleri üzerine inşa edildi ve ‘ilk ve son sömürge’nin devrimi olarak, kadınların öncülüğünde askeri, siyasi, toplumsal

ve ekonomik alanlarda örgütlenme ile eşbaşkanlık, eşit temsiliyetle kimsenin insafına bırakmadan haklarını garanti altına aldı. Bu nedenledir ki sadece yerel bir olay olarak kalmayıp, dünya genelinde de ilgi çekmiş ve birçok kişi tarafından önemli bir sosyal ve politik devrim deneyim olarak kabul edilmiştir.

Sınırları aşan bir varoluş biçimi

Rojava ile başlayan devrim, sınırlarını aştı ve bugün artık Suriye'nin üçte birini kapsayan bir alana yayılmış durumda ve Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi olarak coğrafi ve idari olarak kimlikleşti. Kimliğine rengini veren ise kadın prensipleri oldu. Abdullah Öcalan'ın geliştirdiği demokratik konfederalizm ve kadın özgürlüğü paradigmasına dayanan bu kimlik, ataerkil devletli uygarlık ile demokratik uygarlık arasındaki çatışmayı ve tarihsel sosyolojik hafızayı güncelleyerek, halkların ve kadınların özgürlüğüne dayalı bir sistem inşa etmeye başladı. İnşa devam ediyor ve kuşkusuz, sonuçlanmış bir devrimden bahsetmiyoruz, Savaşın getirdiği yoksulluk, ekonomik ve sosyal sorunlar, Özerk Yönetimin kadını koruyan yasalarına rağmen gerici geleneklerin etkisi altında yaşanan ihlaller her biri ile mücadele devam ediyor. İşgale karşı direniş, devrimi koruma ve yeniyi inşa Kuzey ve Doğu Suriye'de iç içe ilerliyor.

Rojava ile fitili ateşlenen Kuzey ve Doğu Suriye'de olanları anlamak, Suriye'de olanları anlamak demektir. Uzun bir iç savaşın ardından Suriye'de bir yanıla demokratik halklar nehrinin aktığı rengarenk, kimsenin kimseyi dışlamadığı, herkesin kimliği ile var olduğu demokratik bir devrimin oluşumuna tanıklık ettik. Kanla, bedelle, binbir bir türlü zorlukla emek emek örülen yaşamın adı oldu Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi. Şimdi bu modelin ülkenin bütününe rengini vermesi için Lazikiye'den, Şam'a, Süweyda'dan Halep'e Suriye'nin bütününde kadınların gözü kulağı Kuzey Doğu Suriye'de.

13 yıldır kesintisiz savaş ve devrim inşası

Rojava Devrimi'nin tarihsel arka planının bir diğer boyutu ise bölgedeki hegemonik güçlerin işgal ve soykırım saldırılarına karşı verilen direnişi de içerir. 2012'ten itibaren son 13 yıldır kesintisiz bir savaşın içinde direniş ve inşa iç içe geçmiş durumda. Türkiye'nin ve çete gruplarının saldırılarıyla binlerce can kaybının yanı sıra halkın su, elektrik dahil yaşamsal ihtiyaçların karşılandığı tesisler defalarca kez bombalandı. Amaç devrimi çöktürmekti ama halklaşan 21'inci yüzyılın ilk devriminde beklenen sonucun tam tersi özellikle kadınlar olmak üzere daha fazla devrimin kazanımlarına ve ruhuna sarılma gelişti. Kobane, Efrin'de Serekaniye'de "Em bernadin" diyen irade bugün Tışrin'de bombaların altında "Çeme meye, bendava meye" şiyarıyla devam ediyor.

Ha bu arada unutmadan karşı devrimler her zaman tetikte bekler, sana ait olanı elinden alıp, üzerine kan ve gözyaşıyla harçlanmış sömürüyü dayatmak için. Dün rejim sonra DAİŞ, bugün HTŞ, yarın ne getirir bilinmez, kadın düşmanı, demokrasi düşmanı, yalana ve aldatmaya dayalı kapitalist modernite nehrinin akan dehlizlerinde toplumları öğüten yönüne tanıklık ediyoruz. Üstelik hiçbir bedel ödemedi şehirleri Toyotalarla giren erkek güruhunun korku iklimine kapılmayanlar geleceği inşa edecek olanın emek, bedel ve değer olduğunu bilirler. Oysa son üç aydır yaşananları Suriye özgünlüğünde ele alırsak, Kürtlerin devrimini çalma girişimi ve kadınların devrimine karşı kapitalist modernitenin karşı devrim hamlesi olarak okumak gerekiyor 27 Kasım 2024'te El Kaide'den kalma DAİŞ'ten bozma Hey'etu Tahrîri'sh-Şâm (HTŞ) eliyle yürütülen savaşta 8 Aralık'ta Şam ele geçirildi. Fetih ve cihat naralarıyla erkekler sürüsünün ellerinde silahlarla şehirlere girişini canlı yayınlarda izledik. Üstelik dinciliğin ve mezhepçiliğin acısını bin yıllardır yaşayan bu coğrafyada 'devrim' ya da 'demokrasi' adıyla pazarlanmaya bile başlandı sahipleri tarafından.

Jinerjinin diyalektiği

2022 yılında Süleymaniye'de katledilen Jineoloji Akademisi Üyesi Nagihan Akarsel, "Dünyanın bir ucunda doğan umut, kadın enerjisinin formülasyonu olarak jinerjiye dönüşür ve bütün dünyayı sarar, ki bu tersi içinde geçerlidir" diyordu. Yaratılan kadın devrimi jinerjisini etki alanı da bunun boğulmasının da bu çağda kuşkusuz sonuçları olacaktır. Bütün dünyanın gözü önünde bir devrimi çalma girişimi olarak nitelendirilebilecek bu duruma karşı 21'inci yüzyılın ilk devrimini korumak sadece Kuzey ve Doğu Suriye'deki kadınların değil, tüm dünyadaki kadınların sorumluluğudur.

Kadınlar 'yeni' gelenleri uyardı

Herkesin yakından takip ettiği bu süreci Suriye kadınlarının ortak sesi olan Suriye Kadın Meclisi'nin son üç yayınladığı deklarasyon ve çağrılarda da görmek mümkün. HTŞ'nin Şam'da 'geçici hükümet' ilanının ardından 21 Aralık'ta yayınlanan 13 maddelik Suriye Kadın Meclisi deklarasyonunda, "Suriye'de yaşayan kadınlar olarak uzun yıllar BAAS rejiminin milliyetçi, tekçi ve kadınları irade saymayan politikaları altında yaşadık. Suriye'de 2011'de otoriter rejime karşı ayaklanan halklar, son 13 yıldır savaş, göç, işgal ve DAİŞ zulmüyle karşı karşıya kaldı. Bu süreçte en büyük acıları kadınlar olarak yaşadık. Hem BAAS rejimine karşı hem de DAİŞ'e karşı, her türlü zulüm ve köleleştirmeye karşı direndik. Büyük bedeller ödedik, ama özgür demokratik bir Suriye'de yaşama umudumuzu kaybetmedik. Suriye'nin tüm etnik, dini, kültürel yapılarından kadınlar olarak, bütün Suriye halkları için özgür bir gelecek inşa etme kararlılığı ile Suriye Kadın

Meclisi’ni kurduk. Bugün her zamankinden daha etkin bir öncülük yapma iradesi ve kararlılığına sahibiz” dediler.

‘Bir daha geri dönüş olmayacak’

Bu açık bir irade beyanıydı ve devrim kazanımlarının tüm Suriyeli kadınların kazanımı olarak gerçekleşeceğini mücadele kararlılığını ifade etti. Deklarasyondaki açık uyarılara rağmen cihatçı ve dar çeteci grup kodlarıyla hareket eden ‘geçici yönetim’ BAAS’ın tekçiliğini aşan bir yerden Suriye’deki halklara ve kadınlara üç ayda kırım politikalarını yaşatmaya devam etti. Üstelik bunun üstünü perdelemek için diyalog ve demokrasi kavramlarını da bolca kullandı.

Bir salon dolusu erkeğin arasında göstermelik birkaç kadının yer aldığı 25 Şubat’ta gerçekleşen Suriye Ulusal Diyalog Konferansı’na kadınların ve halkların örgütlü temsiliyeti davet edilmedi. Suriye Kadın Meclisi öncülünde bu konferansı yok hükmünde sayan kadınlar, “Dışlama, inkâr ve ret politikalarıyla düzenlenen bu kongrede alınan hiçbir kararı kabul etmiyoruz. Suriyeli kadınlar olarak, ülkemizin ilerlemesi ve içinde onurlu bir şekilde yaşayabilmemiz için yıllardır mücadele ettik. Mevcut krizi meşrulaştırmaya hizmet eden bu kongre daha gerçekleşmeden ölmüştür. Suriye halkı ve özellikle kadınlar, bir daha baskı altında yaşamayı kabul etmeyecektir” mesajını net şekilde ortaya koydu.

Son olarak 8 Mart’ta yayınlanan mesajda ise tekçi-mezhepçi-cihatçı ataerkil yapılara karşı mücadelenin sürekliliğine vurgu yapıldı: “Suriyeli kadınlar olarak direnişimiz ve mücadelemiz sürecek. Tüm dünya kadınlarına da birliklerini sağlanmaları çağrısında bulunuyoruz. Kazanımlarımızı korumalıyız. Daha fazla çalışarak, mücadele ederek örgütlülüğümüzü geliştirmeliyiz. Amaçlarımıza ulaşmak için bilinçli ve iradeli bir şekilde hareket etmeliyiz...”

Devrime rengini veren o devrimi yapanlardır

Devrimi insanlar yapar ve mücadelenin en keskin dönemlerinde dönüşümü sağlayan insan olgusu rengini verir uğruna mücadele ettiği toprağa, havaya, suya...Baharın ilk nüvelerinin düştüğü günlerdeyiz ve cemrenin son düştüğü yer toprağın yürekleri, elleri bedenleri ısıtmasını bekliyoruz. En çok da bu zamanlarda toprağın altında yatanları hatırlamak gerekiyor. Devrimler, umuda ve geleceğe rengini verenleri. İnsanlığın gelecekte umudun bir adı olarak anacağı 21’inci yüzyılın ilk devrimi Rojava Kadın Devrimi’ni yaratanların her biri cemre olurken toprağa karışıp, bu devrimin karakterini verdiler. O yüzden temelleri sağlam ve köklerinde dallarına doğru Suriye ve Ortadoğu’ya

yayılacak bu devrim onun uğruna cemre olanlar gibi, coşkun, jinerjik, bilgelik ve cesaretin adını anlamını taşıyor. Başta direniş kalesine dönüşen Tişrin olmak üzere 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü etkinliklerinde Kuzey ve Doğu Suriye'nin her yanında görmek mümkün.

8 Mart'a Güney Kürdistan'dan Bir Bakış

Dîlan Bebleşîn-9 Mart 2025

Güney Kürdistan'daki kadınlar, 8 Mart'ı sadece erkek egemen yapılara karşı bir isyanın simgesi olarak görmezler, aynı zamanda bugünü toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerinin dile getirildiği, daha büyük bir toplumsal değişimin çağrısının yapıldığı bir platform olarak kullanırlar

Dünya genelinde 8 Mart, kadınların toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel eşitlik mücadelesinin simgesi haline gelmiş, kadınların varlığı ve hakları mücadelesinin en anlamlı günlerinden biri olmuştur. Şüphesiz her toplumun bu özel günün kutlama biçimi birbirinden farklı anlamlar taşır ve kendi yerel, kültürel ve toplumsal dinamikleriyle şekillenir. Güney Kürdistan'da, 8 Mart sadece bir kutlama günü değil, aynı zamanda kadınların özgürlük, eşitlik ve hak mücadelesinin çok daha derin ve ideolojik bir boyutta yansıdığı bir gün olmuştur.

Güney Kürdistan, yalnızca Kürt halkının varlık mücadelesinin sürdürülmesi açısından değil, aynı zamanda kadınların özgürleşme mücadelesinin tarihsel olarak şekillendiği bir coğrafya olarak da özel bir öneme sahiptir. Bu bölgedeki kadınların 8 Mart'ı karşılama biçimi, aynı zamanda bu topraklarda kadınların tarihsel olarak verdiği mücadelenin bir yansımasıdır. Yüzyıllardır erkek egemen zihniyetin yapılarıyla şekillenen toplumlarda, kadınlar genellikle ikinci cins/sınıf olarak görülmüş, toplumsal rollerini büyük ölçüde bu anlayışa göre biçimlendirmiştir. Ancak, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren,

Kürt Özgürlük Hareketi'nin etkisiyle, kadınlar kendi toplumsal ve kültürel rollerini yeniden inşa etmek için güçlü bir mücadele vermeye başlamışlardır.

Bu süreçte, kadınlar yalnızca geleneksel erkek egemen sistemin baskılarına karşı çıkmakla kalmamış, aynı zamanda kültürel ve toplumsal normlar üzerinden de hak ve varlık taleplerini yükseltmişlerdir. Kadınların karşı karşıya kaldığı sorunlardan bazıları, yasal, kültürel ve geleneksel engellerden kaynaklanmakta olup, özellikle kadın sünneti, çok eşlilik, Kişisel Statü Yasası'nda yapılan değişikliklerin ardından çocuk yaşta evlilik gibi konular, kadın mücadelesi ve hareketinin merkezinde yer almıştır.

Kadınlar Abdullah Öcalan'ın ideolojisinden güç alıyor

Güney Kürdistan'daki kadınların toplumsal ve siyasal bilinçlenme süreci, Kürt Özgürlük Hareketi'nin ideolojik temellerine dayanır. 1990'ların başından itibaren Abdullah Öcalan'ın geliştirdiği kadın özgürlükçü ideoloji, Kürt hareketinin temel ideolojik bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Abdullah Öcalan'ın, kadın özgürlüğünü halk özgürlüğüyle bütünleştiren görüşü, Güney Kürdistan'daki kadınların özgürlük mücadelesini derinden etkilemiş ve kadınları siyasi olarak bilinçlendirmiştir. Bu ideolojiye göre, kadınların özgürleşmesi, sadece erkek egemen sisteme ait yapılarla mücadele olarak değil, aynı zamanda ulusal bağımsızlık mücadelesinin bir parçası olarak görülür.

Özellikle PKK'nın kadın hareketi, bu ideolojik temele dayanan bir mücadelenin ürünüdür. Kadınlar, özgürlük mücadelesinde sadece erkek egemen yapılarla savaşmakla kalmaz, aynı zamanda devlet baskısına, kültürel sömürüye ve ulusal baskılara karşı da mücadele verirler. Ancak, Güney Kürdistan'daki kadın hareketi yalnızca teorik bir boyutla sınırlı kalmaz, pratikte de kadınların karşı karşıya olduğu somut problemleri çözmeye yönelik adımlar atılmaktadır. Kadın sünneti, çok eşlilik, kişisel statü yasasında yapılan değişiklikler ile çocuk yaşta evliliğin normalleştirilmesi gibi sorunlarla mücadele, bu hareketin en belirgin ve somut ifadelerindendir.

Güney Kürdistan'daki kadınlar, 8 Mart'ı sadece erkek egemen yapılara karşı bir isyanın simgesi olarak görmezler, aynı zamanda bugünü toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerinin dile getirildiği, daha büyük bir toplumsal değişimin çağrısının yapıldığı bir platform olarak kullanırlar. Kadınlar, bugün de sadece kadına yönelik şiddet, ayrımcılık ve sosyal eşitsizliklere karşı bir ses yükseltmekle kalmazlar; aynı zamanda, daha özgür, eşit ve adil bir toplum için de taleplerde bulunurlar. Bu bağlamda, kadınlar, 8 Mart'ı yalnızca cinsiyet

eşitliği için bir mücadelenin değil, aynı zamanda toplumsal normların, geleneksel uygulamaların ve erkek egemen yapıları reddetmenin de bir sembolü olarak kullanırlar.

Özellikle kadın sünneti, çok eşlilik ve çocuk yaşta evlilik gibi sorunlar, toplumsal yapının en derinlerinde yankı bulmuş ve kadın hareketinin bu sorunlarla olan mücadelesi, 8 Mart'ta önemli bir gündem haline gelmiştir. Bu sorunlarla mücadele eden kadınlar, sadece kendilerine uygulanan şiddet ve baskılara karşı durmaz, aynı zamanda bu sorunların çözülmesi gerektiği konusunda geniş çaplı bir farkındalık yaratma çabası içerisine girerler.

Kadın sünnetiyle mücadele

Güney Kürdistan'da kadın sünneti, geleneksel bir uygulama olarak uzun yıllar boyunca varlığını sürdürmüş, kadınların bedenine yönelik büyük bir şiddet biçimi olmuştur. Ancak, bu uygulamanın sona erdirilmesi için kadın hakları savunucuları gerek yasal gerekse toplumsal düzeyde ciddi bir mücadele vermişlerdir. Güney Kürdistan'da yaşayan kadınlar bunun toplum ve kadın üzerinde yarattığı travmaları ortadan kaldırmak ve kadınların daha sağlıklı bir şekilde yaşama yön vermelerini sağlamak amacıyla bu 8 Mart'ta da kadın sünnetine karşı mücadeleyi yükseltiyor.

Çok eşlilikle mücadele

Çok eşlilik, Güney Kürdistan'daki bazı bölgelerde yaygın bir uygulamadır ve kadınların özgürlükleri üzerinde ciddi kısıtlamalar getirir. 8 Mart'ta kadınlar, çok eşliliği yalnızca cinsiyet eşitliğine bir tehdit olarak değil, aynı zamanda kadınların insan haklarının ihlali olarak da dile getirirler. Bu mücadele, yalnızca erkek egemen yapıları değil, aynı zamanda toplumsal düzeni de sorgulayan bir adımdır.

Güney Kürdistan'da yaşayan erkeklerin çok eşli olabilmek için Irak'a bağlı bölgelere giderek nikah kıydığı biliniyor. Bunun yanı sıra erkekler, yeniden evlenebilmek için evli oldukları kadınlardan mahkemeye başvurmalarını ve kadınların kendilerinden kaynaklanan problemler nedeniyle evli oldukları erkeklerin bir kez daha evlenebilmelerine izin vermelerini talep edebiliyor. Bu durum, kadınların evlilik içerisinde sorunlu kişi olarak algılanmasına ve zaman geçtikçe bunun bir kültür haline gelmesine de neden oluyor. Bu 8 Mart'ta kadınlar bununla da mücadele ediyor.

Çocuk yaşta evlilikle mücadele

9 yaşındaki kız çocuklarıyla evlilik konusu da kadın hakları savunucuları için önemli bir mücadele alanıdır. Bu uygulamanın yasaklanması için yürütülen mücadele, aynı

zamanda çocuk hakları ve kadının bedeninin üzerindeki denetimin sona erdirilmesi talebidir.

188 İttifakı, Irak Parlamentosu'nun Kişisel Statü Yasası'nda yaptığı değişikliklere karşı mücadele yürüten kadınlardan oluşuyor. Kadınlar, çocuk yaşta evliliğin engellenmesi, bu yasanın ortadan kalkması için mücadelelerini bu 8 Mart'ta da hiç tempodan düşürmeden sürdürüyor.

Güney Kürdistan'da kadınların 8 Mart'a biçtiği anlam sadece toplumsal eşitlik mücadelesinin bir simgesi değil, aynı zamanda bir direnişin, bir umudun ve geleceğe dair güçlü bir inancın ifadesidir. Bu topraklarda kadınlar, yalnızca tarihsel baskılara karşı değil, aynı zamanda geleceğin inşası için mücadele etmektedirler. Bu mücadelenin güzelliği, her geçen gün daha da büyüyen bir direnişte saklıdır; kadınlar, sadece kendi özgürlüklerini savunmakla kalmaz, aynı zamanda tüm halkların eşitlik ve adalet taleplerinin sesini yükseltirler.

Kadınların mücadelesi, bir halkın yeniden doğuşunun, kendi kimliğini bulmasının ve özgürleşmesinin simgesidir. Güney Kürdistan'daki kadınlar, karşılaştıkları zorluklara rağmen, her engelin üstesinden gelerek, her direnişi daha güçlü ve kararlı bir şekilde sürdürmektedirler. Onların mücadelesi, toplumsal değişimin bir aracı olmanın ötesinde, yaşamın her alanında iz bırakacak bir devrimin tohumlarını atmaktadır. Kadınlar, 8 Mart'ı yalnızca bir kutlama olarak değil, aynı zamanda bu devrimin tüm halklar için zaferle sonuçlanacağına dair bir umut ışığı olarak kabul ederler.

Her yıl 8 Mart'ta yükselen bu ses, bir halkın özgürleşme mücadelesinin simgesi haline gelmiştir ve her geçen gün daha fazla kadının, bu direnişe katılacağını gösteriyor. Güney Kürdistan'daki kadın hareketi, yalnızca bir cinsiyet mücadelesinin değil, tüm toplumun ve halkların özgürlüğü için verilen bir mücadelenin örneğidir. Hiç şüphe yok ki bu direniş, zaferle sonuçlanacak ve özgürlüğün, eşitliğin, adaletin temelleri atılacaktır.

8 Mart'lar ve Kadınların Güçlenmesi

Nejla Kurul-9 Mart 2025

21.yüzyıldayız ve hala kadınların neler yaşayabileceğini bilmiyoruz. Kadınlar olarak hem söylem hem de eylem alanında daha çok yer kaplamaya devam edeceğiz

“Biz hala bir bedenin neler yapabileceğini bilmiyoruz” diyen düşünür yaşadığı 17.yüzyıldan sesleniyor ve bu sözün kadınların yaşam uğraşısı içinde karşılığını ve anlamını esastan düşündürüyor. Spinoza, ‘Böyle gelmiş böyle gider’, ‘neysen o’sun başka türlü olmaz’ diyenlere karşı kadınların tekil olarak ve/veya kadınlarla birlikte yapabilirliklerine vurgu yapıyor adeta. Anlıyoruz ki kadınların tüm güçlüklerle karşın hem varoluşunu sürdürme ve hem de var olma direncini göstermeye hem güçleri var hem de hakları. Kadınlar, kadın emekçiler olarak farkındayız: **Biz durursak dünya durur!** Kadınlar durursa evdeki yaşam, yeniden üretim ve işyerlerinde üretim durur, sokaklar, kentler yavaş yavaş ölür, kamusal alan yok olur! Bilim, siyaset, sanat ve sevgi üretilemez olur! İyi, doğru ve güzele dair her şeyin anlamı azalır, diyoruz ya hayat durur!

Tüm kadınların 8 Mart Dünya Kadınlar Gününü kutluyorum. Kutlamak sözcüğünü, biz kadınların, kadın emekçilerin hem geçmişten bugüne elde ettiğimiz kazanımlarını ve başarılarını hatırlamak ve üzerine yeniden düşünmek, hem de bugün ve gelecekte kutlanmaya değer yeni günler yaratmak için düşünmek ve eylemek olarak düşünüyoruz. Yani 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü kutlamak, gündelik yaşamımıza bir kez daha dikkatli bir kadın açısı ile bakarak geleceği örmek açısından çok önemli. Ancak yine de sorgulayanlar olacaktır, hala bir Dünya Kadınlar Gününe ihtiyacımız var mı diye. Evet, var.

Dünya ve özellikle ülkemiz toplumsal cinsiyet eşitliğinden oldukça uzak! Toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi ve kadın dayanışması yıllara yayılacak bir uğraşı!

21.yüzyıldayız ve hala kadınların neler yaşayabileceğini bilmiyoruz. Kadınlar olarak hem söylem hem de eylem alanında daha çok yer kaplamaya devam edeceğiz. *Kadın-oluş, yaşadığı ve başkalarından devralıp içselleştirdiği, eleştirdiği, değiştirdiği ve farklandığı deneyimlerin ilişkisel ve diyalektik bir sürecidir. Kadın zorunluluklar, tesadüfler, yapısal dinamikler, verili toplumsal ilişkiler, kişi iradesi/iradesizliği gibi pek çok etkenin diyalektik ve ilişkisel bir sürecin içinde oluşur.*

Kadınların güçlenme ve özgürleşme mücadelesini kuşaklar itibariyle yeniden düşünelim. Bugün içinde yaşadığımız coğrafyanın bir yanında *birinci kuşak feministlerin mücadelesi* yürürken başka bir parçasında farklı kadınların, farklı kuşakların mücadeleleri sürüyor. 1968 öncesi *birinci kuşak feministlerin* itirazı egemen ataerkil görüşe idi. Bu görüşe göre kadının yeri evidir ve “*kadının zamanı*” yemek pişirme, eviyle ve eşiyle ilgilenme, çocuk doğurup büyütmeyle doldurulmalıdır. Kadın ancak boş tabakların ve bardakların yönetimi ile işlevli kılınmalıdır. Birinci kuşak feministler erkeklerle aynı haklara sahip olma arzusuna dayanıyorlardı. Erkeklerle aynı *zamanı* paylaşmak istiyorlardı. Çünkü zaman erkeklerin tekelindeydi. İlkelerinin en belirgin dayanağı erkeklerle aralarında bir fark olmadığı ve dolayısıyla aynı sosyal ve politik haklara sahip olmaları gerektiği iddiasıydı. Başkaldırının ardında karşı geldikleri düzenle *özdeşleşme* arzusu vardı ve başkaldırı radikal bir değişiklik yerine *tanınma* ve *içerilme* (dahil edilme) üzerinden yürütülmekte idi.¹ Birinci kuşak feministlerin mücadelesini anlatan *Suffragette* adlı film feministlerin taleplerini ve eylemlerini etkili biçimde ifade etmektedir.

Kristeva’nın peşinde olduğu soru, cinse dair farklılığın nasıl tanımlanacağıdır. Düşünüre göre, kadını erkekten farklı kılan sadece biyolojik farklılık değildir. Bu farklılığın anlam kazanması için mutlaka dil yoluyla telaffuz edilmesi gerekir. Başka bir deyişle cinse bağlı farklılık dil içinde yaratılır. Kadınların sorunlarının çözümü için sosyal dilsel temsil düzenlerinin ikisini de kapsayan psikosembolik yapının² irdelenmesi gerekir.³ 1970’ler boyunca “*ikinci kuşak*” adıyla anılan *feminist kuramcılar* bu yapıyı fark edip, *özdeşleşme*

¹ Hülya Şimga, “Unes Femmes: “Kristeva, Psikalaniz ve Kadın”. **Cinsiyetli Olmak** (Derleyen Zeynep Direk) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2018, 6. Baskı.

² Psikosembolik yapıdan kasıt, bedensel dürtülerin yarattığı enerjinin dışa vurulduğu semiyotik unsurlar ile dil kullanımıyla başlayan sembolik unsurun oluşturduğu ve anlamlandırmaya temel oluşturan yapıdır.

³ Şimga, Ön.Ver.

yerine *farklılığı* esas almak suretiyle feminist söylemi bir başka boyuta taşımışlardır. Kristeva açısından söz konusu psikosembolik yapıyı anlamak, kadın-erkek arasındaki farkı *güç*, *dil* ve *anlam* bağlamlarında incelemenin yolunu açmıştır... Birinci kuşak feministlerin dışladığı “annelik”, ikinci kuşak feministlerce farklılığın en önemli ögesi olarak baş tacı edilmiştir.

Bu sorunsalın çözümünün “*üçüncü kuşak*” feminist kuramcılarının yeni bakış açısında bedenleşeceği düşüncesi, Kristeva felsefesinin de kapılarını açıyor. Kristeva’ya göre, üçüncü kuşak feministlerin en başta gelen görevi *her kadının tekliğini, öznelliğini ve özgünlüğünü* vurgulamak olmalıdır. Kristeva şöyle diyor: “Kanımca, artık bütün kadınlar şeklinde konuşmamızın imkânsız olduğu bir döneme geldik. Artık tek tek kadınlardan bahsetmeliyiz. (...)” Kitle, *sürü* halindeki kadınlardan değil, tek tek özgün kadınlardan, *bizlerden* değil *benlerden* söz etmek gerektiğini ileri sürüyor Kristeva. Bizi, kendimizi bulmaya yönelten bakış açısı bu olmalı diyor. Kristeva’nın *unes femmes* fikrinin özü olan tek tek özgün kadınlardan oluşan bir topluluk olma halinin bazı amaçlar dâhilinde birlikte hareket etmeyi mümkün kılmak gibi olumlu sonuçlara yol açtığı tartışılmaz.⁴

Kadınlar toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi veriyor; emek, demokrasi ve barış mücadelesinin doğrudan içinde. Kadın hareketinin içinde yer alan veya bu hareketin dışında olsa da bir biçimde eşitsizliklere direnen milyonlarca kadın var. Tüm bu kadınların arasında, farklı mekan ve zaman dilimlerinde feminist düşüncenin her üç kuşağının temsillerinin olduğunu hissediyoruz.

Kapitalizmin aksiyomatiği ve devlet kodları kadınları bir yandan özel alanda tutmaya çalışıyor ve kadınların karma alanlarda kendilerini ifade etmelerini sınırlandırıyor. Öte yandan iktidarların böl-yönet stratejileri, kutuplaştırmaları, kadın örgütlenmelerini bölüyor ve birbirinden uzaklaştırıyor. Oysa bu kodlamalara tabi olmamak için farklı cinsiyetler arası, sınıfsal ve etnik karşılaşmaları örmek ve bağlantılar kurmak yeni düşünme, yaratma ve yaşama yollarını birlikte oluşturmak gerekir. Bu bağlamda kadınların mücadelesi çok eksenli, çok cepheli ve sadece üretim ve yeniden üretim süreçlerini değil, yaşamın her alanını sermaye ile hesaplaşmayı mümkün kılacak çoklu bir nitelik taşıyacaktır.

⁴ Şimga, a.g.e.,s. 60-61.

Artık kadınlar “aynı”nın yeniden üretildiği sahada değiller; aynılık kadını kapitalizmin ve ataerkil-muhafazakâr devlet yapılanmasının kuralları ve kodlarına uygun düşünmeye ve eylemeye çağırır. Oysa “biz hala bir kadın bedeninin neler yapabileceğini bilmiyoruz.” Kadınlar yeniden üretim alanındaki engellerin farkındadır; temellendirici olanın toplumsal cinsiyet rollerinin zorladığı özdeşlik değil, “fark” olduğunu anlamışlardır. Artık kadınlar, farkları olumlayan, böylece eyleme gücünü artıran, deneysel nitelikler taşıyan oluşun alanındadır.

Etkin ve olumlayıcı bir beden olarak yola çıkmak, Hannah Stark’a göre yeni düşünme, yaratma ve yaşama biçimleri oluşturmaktır.⁵ Bir güce sahibiz, bu bir enerji! Bu enerjiyi/gücü nasıl kullanacağımızı yeniden düşünmek zorundayız. Ağırlığı talep temelli siyasete kaydırarak sömürenleri, tahakküm altına alanları, eşitsizliklerin kaynağı olanları yaptıklarını yapmamaya çağırmak asıl işlevimiz olamaz. Baskının teşhiri için bunlar kısmen yapılabilir. Ne var ki ağırlığı, sahip olduğumuz enerjiyi/gücü kendimizi yeniden tanımlamak, var olan durumu değiştirmek ve geleceği inşa etmek üzere gerçekçi senaryolar tasarlamak için kullanmalıyız.

⁵ Hannah Stark, **Deleuze’den Sonra Feminist Terori**, (Çev: Yonca Cingöz) İstanbul: Otonom Yayıncılık, s.39.

Sağlık Emekçisi Kadın Olmak

Yıldız Ok Orak-9 Mart 2025

Sağlık emekçisi kadınların, özellikle düzensiz çalışma saatleri, kadınların hem ruhsal hem de bedensel sağlıklarını tehdit ediyor. Gece çalışmasının etkileriyle ilgili çalışmalar, gece çalışması yapan kadınlarda meme kanseri riskinin daha fazla olduğunu göstermiştir. Gece çalışmasından sonraki günde dinlenmesi gereken kadın, genelde ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilendiği için kendine zaman ayıramamaktadır

Sağlık, tarih boyunca toplumların varlığını sürdürmek için ürettiği bir alan olmuştur. Orta Çağ ve kapitalist sistemle birlikte kadınlar, sağlıktan dışlanmaya başlamıştır. Kadınların sağlığı bütüncül olarak değerlendiren ve doğanın bir parçası olarak gören algısı kapitalist sistem ve modern tıp açısından bir tehdit olmuştur ve bu tehdit durumu kadınların sağlığın dışına itilmesi ve çeşitli ayrımcılıklara maruz kalmasına neden olmuştur. İnsanlık tarihinin doktorları, ebeleri, kürtaj uzmanları, şifalı otlar yetiştirip ilaç yapan eczacıları, evden eve köyden köye yolculuklar yapıp sırlarını paylaşıp şifacılığın dalga dalga yayılmasını sağlayan Şifacı Kadınlarla başlayıp bugün hastanelerde ve çeşitli sağlık kurumlarında profesyonel sağlık hizmeti veren kadınlar, günümüzde yine çalıştıkları kurumlarda çeşitli ayrımcılıklara maruz kalmaktadırlar.

Jeanne Achterberg'in '*Kadın Şifacılar*' kitabında aktardığı şu bölüm kadınların sağlıktan dışlanmasının temel nedenlerini açıklamak açısından önemlidir:

'Kadınlar sağlığı bir kimsenin bir başkasına yaptığı bir şey olarak değil, karşılıklı ilişkiye dayalı bir süreç olarak görürler. Bu ilişki aracılığıyla kurulan bağ her iki taraf için de yaşam

veren ve yaşamı zenginleştiren bir şeydir. Bedeni akli ve ruhu insanın ayrılmaz doğası olarak görür ve sağlığın bu üçlü doğanın her bir ögesini etkilediğine inanırlar. Bu kadınlar bütünlüğünü arayan diğerlerine eşlik etmeyi, yardım etmeyi, öğretmeyi ve özen göstermeyi seçmiştir.’

Uluslararası çalışma örgütü [ILO] ve dünya sağlık örgütü [DSÖ]’nün 2023’te yayınladığı rapora göre Sağlık ve bakım sektörü ‘*oldukça kadın ağırlıklı*,’ olarak tarif ediliyor. Kadınların tüm dünyadaki sağlık ve bakım sektörü çalışanlarının yaklaşık yüzde 67’sini oluşturduğunu gösteren rapor, kadın çalışanların oranının ülkelerin ‘*ekonomik gelişmişlik*’ seviyelerine göre değişiklik gösterdiğini ortaya koyuyor. Rapor; orta ve düşük gelirli ülkelerde bu sektördeki kadın oranını yüzde 63,8, yüksek gelirli ülkelerde ise yüzde 75,3 olduğunu ifade ediyor.

“Yüksek kadın çalışan oranına rağmen, sağlık ve bakım sektöründeki kadınlar, ücretleri de olmak üzere cinsiyet eşitsizlikleri ile karşı karşıya kalıyor” değerlendirmesinin paylaşıldığı rapor, sektörde kadınlar aleyhine yüzde 24’e varan cinsiyete dayalı ücret farkı olduğunu ortaya koyuyor.

Bu rapor türünün ilk örneği: Dünya çapında sektördeki maaşlı çalışanların yaklaşık yüzde 40’ını temsil eden 54 ülkeden verileri kullanarak küresel ve sektör çapında cinsiyete dayalı ücret farkı analizi sunuyor. Rapor, ağırlıklı küresel tahminleri kullanarak sağlık ve bakım sektöründeki cinsiyete dayalı ücret farkının (ortalama saatlik ücretlerde) yaklaşık yüzde 15 ile (ortalama aylık ücretlerde) yüzde 24 arasında değiştiğini gösteriyor. Rapor, bu hesaba dayanarak sektörde ücretli çalışan kadınların erkeklerden yaklaşık yüzde 20 daha az kazandığını ifade ediyor.

Yine yapılan birçok çalışmaya göre kadın sağlık emekçilerinin erkeklere göre maruz kaldıkları eşitsizlikler, ayrımcılıklar ve hiyerarşik ilişkiler mevcuttur. Bunlar yönetici pozisyonunda olamama, düzensiz çalışma saatleri, ücretlendirilmeyen emek angarya, işsizlik riski, mesleki ilerlemede engel, şiddet ve tacize maruz kalma, akademik kadrolarda yer alamama, bilimsel çalışmalarda finansal olarak desteklenmeme olarak sıralanabilir. Var olan eşitsizlikleri tespit etme konusunda birçok çalışma olmasına rağmen kadınların niçin bu kadar ayrımcılığa maruz kaldıkları ile ilgili yeterli çalışma yoktur. Bu ayrımcılığı veya kadının tıbbın dışına itilip erkek egemen sisteme verilmesini bilimin gücüyle değil, kadına karşı girilen büyük ve kapsamlı bir cins kırımıyla açıklamak gerekir.

Sağlık emekçisi kadınların, özellikle düzensiz çalışma saatleri, kadınların hem ruhsal hem de bedensel sağlıklarını tehdit ediyor. Gece çalışmasının etkileriyle ilgili çalışmalar, gece çalışması yapan kadınlarda meme kanseri riskinin daha fazla olduğunu göstermiştir. Gece çalışmasından sonraki günde dinlenmesi gereken kadın, genelde ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilendiği için kendine zaman ayıramamaktadır.

Kadın sağlık çalışanları, evlenip çocuk sahibi olabileceği, gebelik dönemleri, doğum sonrası çocuk bakımı gibi nedenler gerekçe gösterildiği için tercih edilmemekte, idari işler erkek sağlık çalışanlarına verilmektedir.

Yine özellikle devletin kadınların örgütlülüğünden korkması gibi sağlık kurumlarında da özellikle sendikal çalışma yapan örgütlü kadınlar ayrımcılığa ve mobbinge maruz kalmaktadırlar.

Sağlık ve bakım kurumlarında, savaş, afet, pandemi dönemlerinde kendi ailesini kendi sağlığını düşünmeden hizmet veren sağlık emekçilerinin, çocuklarını bırakabilecekleri, kesintisiz hizmet veren kreş hizmeti bulunmuyor. Sadece kadının değil her iki ebeveyninde sorunu olduğunu iddia etsek de, çocuk bakımını sağlayamamak en çok kadınları etkiliyor. Özellikle pandemi döneminde birçok kadın sağlık emekçisi çocuğuna bakacak kimseyi bulamadığı ve çalıştığı kurumlardan kreş hizmeti alamadığı için görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Sağlık ve bakım hizmeti veren kurumların yöneticilerinin yüzde doksana yakını erkeklerden (günümüz Türkiye'sinde sisteme yakın erkekler) oluşuyor. Bu durum kurumlarda tamamen eril bir dilin oluşmasına, kurumların eril zihniyetle yönetilmesine neden oluyor. Yöneticilerin kullandığı eril dil, kadın çalışanlarda psikolojik baskıya neden oluyor.

Orta Çağ'da kadınları tıbbın dışına itmek için, şifacı bilge kadınlara uygulanan cadı avları, sonrasında kadınların yükseköğrenim görmesini engelleyen yasalar, bugün de kadınların akademik uzmanlık almasında yaşanan engellerle karışımıza çıkıyor. Sağlık alanının yarısından fazlası kadınlardan oluşmasına rağmen alanında uzmanlaşmış kadın sayısı erkek meslektaşlarına göre daha az.

Şifacılık dönemiyle başlayan ebelik mesleği de yine kadınların elinden alınmak istendiği için günümüzde kaybolmaya yüz tutmuş bir meslek olmuştur.

2020’li yıllardan beri yaşanan ekonomik kriz gerekçe gösterilerek kamu kurumlarına tasarruf tedbirleri uygulanmaya başlanmış, bu da hastanelerde çok işi az çalışanla yapmak gibi bir duruma neden olmuştur. Bu durum yine özellikle bakım ve angaryada çalıştırılan kadın emekçiler için çok yorucu bir tempoda çalışmaya neden olmuştur. Yıllık izinlerini, sağlık raporlarını kullanamayan emekçiler tükenmişlik sendromu yaşamaktadırlar.

Bu ve bunun gibi sorunlar binlerce yıldır sadece şekil değiştirerek yaşanmaya devam ediyor. Cadı avıyla başlayan kadın kırımı, şimdi de kadınları aile yılı söylemleriyle eve hapsetmeye çalışan, her alandan, sokaklardan uzak tutmaya çalışan bir şekle bürünmüştür.

Tüm bunlarla savaşmanın tek yolu ise dayanışma ve bir arada olmaktır.

Fatma Altınmakas'ın Ardından

Meryem Ağar-9 Mart 2025

Fatma Altınmakas'ı yalnızca tecavüzcüyü serbest bırakan, Fatma'nın güvenliği için gerekli önlemleri almayan erkek devlet değil; aynı zamanda Fatma'nın mağdur sıfatıyla sesini çıkarmasına olanak sağlamayan, ifadesini tercüman eşliğinde hukuka uygun bir şekilde almayan, Fatma'nın dilini tanımayan, yasaklayan, tutanaklara “bilinmeyen” dil olarak geçiren ulus devlet öldürdü

Öyle alelade nefes alırken birden aklımıza düşen katledilmiş her kadın için, bir nebze, naçizane, kendimce.

Fatma Altınmakas. Bu ismi haberlerde ilk okuduğumda hissettiğim o tanıdık sızıyı, çaresizliği ve duyduğum öfkeyi hatırlıyorum. Sonra Fatma'nın elleriyle minik bir kediye kavrayıp yüzüne yaslayarak yanak yanağa çektiği bana çok hüzünlü gelen o fotoğrafını gördüğüm anı da. Fatma'yı tanıımıyordum, yaşamı ve kişiliği hakkında hiçbir fikrim yok ancak bu erkek dünyada silikleştirilip hiçleştirilmeye çalışılan kadınlardan biri olarak yaşadığını tahminimce; her birimiz gibi. Yavru bir kediye şefkatle avuçlayan o elleri, yaşamı nasıl azimle nasıl dirençle kucaklamıştır acaba diye düşünmeden edemedim. Ama bu eller, bu bakışlar tanıdık; birbirimizi acılarımızdan tanıyoruz, bunu da biliyorum. Fatma Altınmakas'ı da annemden, hiç görmediğim büyük nenelerimden, yaşamına şahit olduğum, varlığından haberdar olduğum tüm o öteki kadınlardan, belki de bir nebze kendimden, çocukluğumdan, doğduğum köhne evden tanıdım.

Erkekliğin hüküm sürdüğü, şiddetin “olağan” hatta neredeyse “kanun” sayıldığı o evlerde, o eril duvarlar arasında bir kız çocuğu olarak büyümeye çabalamak, bir kadın olarak nefes almaya çalışmak ne zor, biliyorum, biliyoruz. O evleri, o hapishaneleri, o ruhumuzu sıkıştırıp kıstıran duvarları tanıyoruz, o duvarları ince ince örenleri de. Mutfakları, oturma odalarını, yatak odalarını biliyoruz. En kötüsü de katillerimizi en çok o evlerden tanıyor, aynı havayı solurken aldığımız her nefesi çok görüp boğazımıza yapışmalarından biliyoruz. Fatma Altınmakas da o evlerden birinde şiddete uğradı, sesini duyurmak istedi ve dışarı çıktı; devlete, polise başvurdu. Ancak erkekliğin yalnızca evlerimizde değil, dünyanın her yerinde hüküm sürdüğünü anlamak için kamusal patriyarkayla karşı karşıya gelmek yeterliydi. Sanıyorum ki Fatma için de bu böyle oldu.

Fatma Altınmakas, Muş Malazgirt’te evli olduğu erkeğin erkek kardeşi olan Sinan Altınmakas isimli fail tarafından tecavüze uğramıştı. Polise başvurmuş, failin kendisini eşi ve çocuklarını öldürmekle tehdit edip cinsel saldırıya maruz bıraktığını söyleyerek 13 Temmuz 2020’de Sinan Altınmakas’tan şikayetçi olmuştu. Daha sonra Kürtçe tercüman olmadığı için başka dil bilmeyen Fatma’nın şikayetinin doğru düzgün ve eksiksiz alınamadığı ortaya çıktı. Şikayet üzerine gözaltına alınan Sinan Altınmakas, “dosyadaki mevcut delil durumu, şüphelinin sabit ikametgâhı oluşu, delilleri karartma ihtimalinin olmaması” gerekçesiyle adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Ardından aynı gün 14 Temmuz 2020’de Fatma Altınmakas, evli olduğu Kazım Altınmakas isimli erkek tarafından katledildi.

Fatma Altınmakas’ı aile, toplum, devlet, patriyarkal düzenin özenle döşenmiş tüm o kutsal yapı taşları öldürdü. Fatma Kürt bir kadındı, farklı ezilmişlikleri olan öteki bir kadındı. Fatma Altınmakas’ı yalnızca tecavüzcüyü serbest bırakan, Fatma’nın güvenliği için gerekli önlemleri almayan erkek devlet değil; aynı zamanda Fatma’nın mağdur sıfatıyla sesini çıkarmasına olanak sağlamayan, ifadesini tercüman eşliğinde hukuka uygun bir şekilde almayan, Fatma’nın dilini tanımayan, yasaklayan, tutanaklara “bilinmeyen” dil olarak geçiren ulus devlet öldürdü.

Fatma’yı öldürdüler. Fatma o evden çıktı ve korunmak istedi, kendisini tanımayan, duymak istemeyen bir devletten yardım bekledi, adalet istedi. “Bilinmeyen” bir dil konuşuyordu, başka dil bilmiyordu. Fatma duyulmadı. Ne dedi yüce Türk yargısı: “dosyadaki mevcut delil durumu, sabit ikametgâhı oluşu, delilleri karartma ihtimalinin olmaması...” Ve tecavüzcü eve geri döndü. “Namus” kirlenmişti, kurban sesini çıkarmıştı. “Aile meclisi” karar aldı ve “leke” temizlendi. El birliğiyle Fatma’yı öldürdüler.

Bedenimiz; toplumun, ailenin, devletin, ona el sürmek isteyen istemediğimiz erkeklerin oldu tarih boyunca. Kadın bedeni hem suç mahalli hem de o bedeni taşıyan kadın suçlunun ta kendisi. Her halükarda bu suç konusunu -kadını- sömürmek veya ortadan kaldırıp yok etmek: patriyarkanın yüzyıllardır verdiği örgütlü çaba bunun içindi işte. Ancak biz kadınların da yüzyıllardır verdiği örgütlü bir var olma mücadelesi var. Varoluşumuz politik, bedenimiz politik, dilimiz politik, ölümümüz politik. Adalet bize uzak olsa da, devlet varlığımızı ve dilimizi tanımasa da erkeklik her yeri kuşatsa da yaşamı dirençle karşılayan ellerimiz ve birbirimize duyduğumuz politik kız kardeşliğimiz var. Biz birbirimizin dilinden her koşulda anlar, elinden tutarız; bunu kimse unutmasın.

Fatma; seni ve senin dilini, derdini anlayan, paylaşan, sesini çıkarmış, çıkaramamış birçok kız kardeşin var artık. Canım kadın, xwişka min*, o güzel gözlerin huzurla kapalı kalsın; derdin derdimiz, dilin dilimiz, davan devamıdır.

xwişka min: kız kardeşim -yazarın kendi anadilinde bildiği sınırlı kelimelerden biri-*